

Språkets betydelse för barns utveckling

Barns språkliga förutsättningar ställer krav på skolan

Lina Jerpö, Sofie Fältström och Annelie Westlund

Specialpedagogiska skolmyndigheten

- SPSM verkar för att ge alla barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning rätt att lära utifrån sina egna förutsättningar och nå målen för sin utbildning.
 - Specialpedagogiskt stöd
 - Specialskola
 - Läromedel
 - Statsbidrag

Specialskola

- På våra specialskolor arbetar vi med språk och kommunikation på olika sätt för att undervisningen ska vara tillgänglig för våra elever.
- SPSM är skolhuvudman för tio specialskolor.

Våra tvåspråkiga skolor

■ Regional skola för elever som är döva eller har hörselnedsättning

■ Nationell skola för elever som är döva eller har hörselnedsättning i kombination med utvecklingsstörning samt elever med medfödd eller tidigt förvärvad dövblindhet

Tvåspråkig undervisning i teckenspråkig miljö

- Svenskt teckenspråk
- Rättighet
- Trygghet, förebilder och identitetsutveckling
- Språk- och kunskapsutveckling
- Rätten att uttrycka sin åsikt och bli lyssnad på

Tvåspråkig undervisning i teckenspråkig miljö

- Teckenspråkig miljö
- Personalens språkkunskaper
- Språkplan
- Rättighetsbaserad skola
- Barnombud
- Läromedel
- Förskola och "insneddare"

Ekeskolan

Elever med synnedsättning
i kombination med ytterligare funktionsnedsättning

Behov av anpassningar i kommunikation

- att ta till sig informationen
- att uttrycka sig

Krav på vuxna till att anpassa och skapa möjligheter till kommunikation, delaktighet och social gemenskap.

Eskolans elevråd

- Blind
- Synnedsättning
- Behov av teckenspråk
- Saknar verbal kommunikation
- Språkstörning
- Intellectuell funktionsnedsättning
- Behov av alternativa kommunikationshjälpmedel

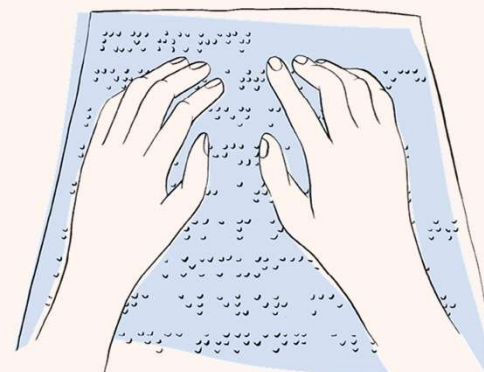
Digitalt elevråd

Möjliggjort att fler
deltar, större variation
av elever.

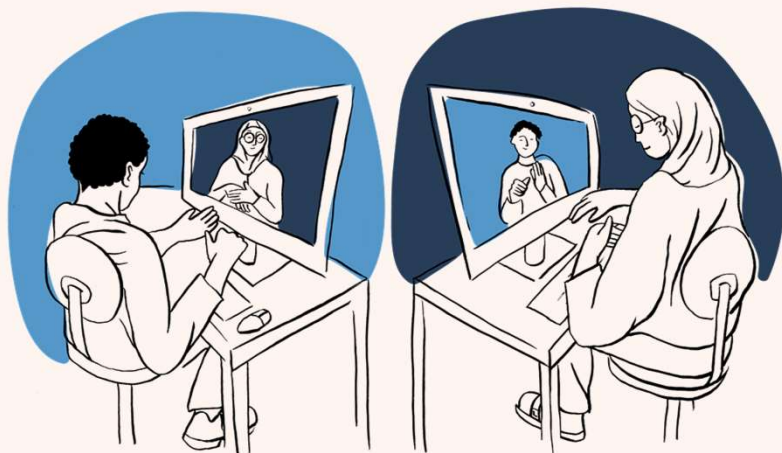

God teknik
Stöd från vuxen
Tydlig struktur
Dagordning och förberedelse

Krav på att vuxna skapar förutsättningar till deltagande.

Delta i olika rum - möjliggjort att
elev kan delta på sina premisser

Ett sammanhang som är otryggt eller utlämnande?

Eleverna visar oss vuxna *Hur*

Fortsatta hybridmöten - möjliggöra att fler kan delta

Barn har rätt att komma till tals, det är upp till oss vuxna att anpassa och skapa möjligheter till kommunikation och delaktighet.

”Bara för att man inte kan prata med varann, så kan man ju vara en bra komps. Även om jag inte kan se och han inte höra så kan vi ju ändå finnas nära varann...”

Elev, 12 år.
Ekeskolan Maj 2022

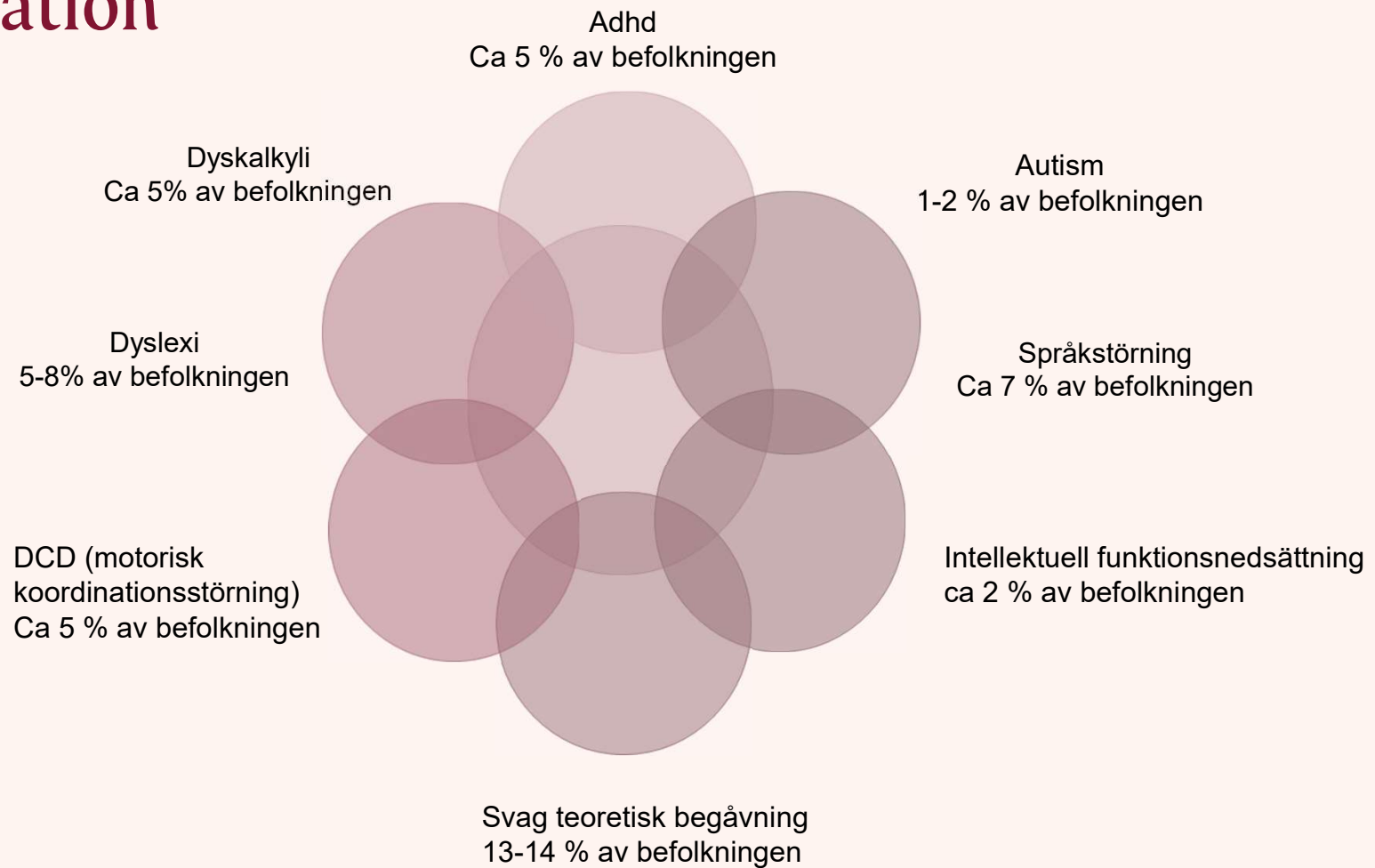
Språkstörning - en "dold" funktionedsättning

Vad är en språkstörning?

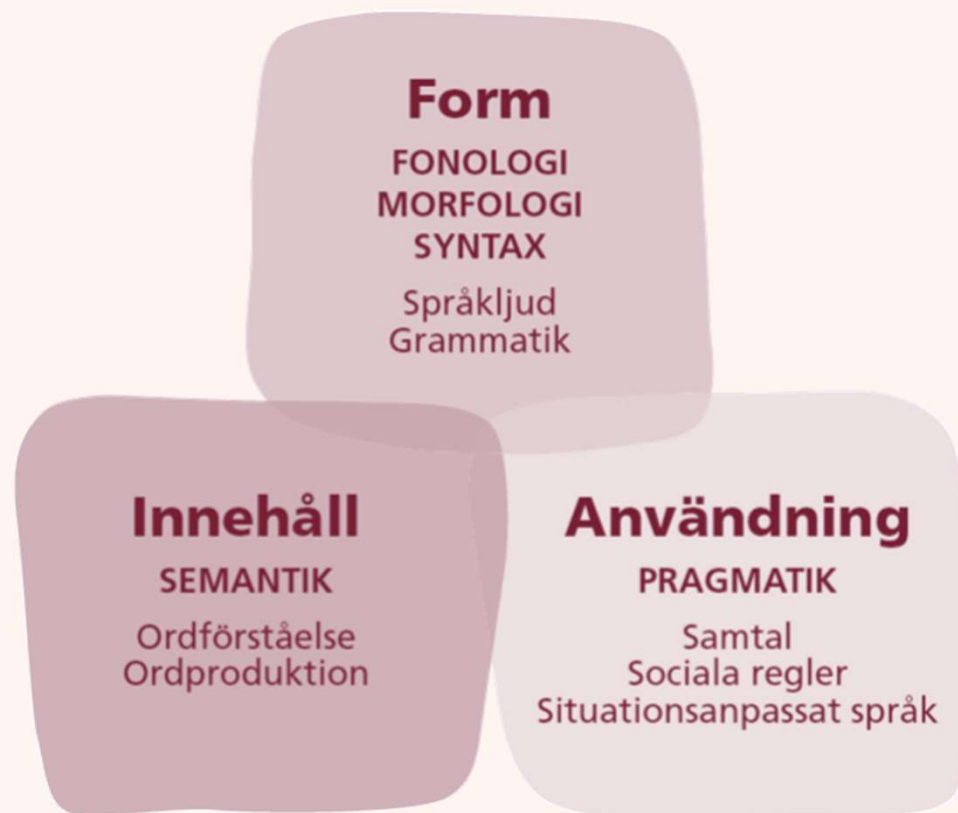
- Svårigheter att använda och förstå språk – både talat och skrivet
- Drabbar oftast flera språkliga områden
- Skiljer sig åt mellan individer och ändrar karaktär över tid.
- Varierar från situation till situation.
- Innebär konsekvenser för socialt samspel och inläring.
- Hög samförekomst med andra funktionsnedsättningar.
- Den vanligaste utvecklingsrelaterade funktionsnedsättningen, cirka 7-8 % av befolkningen

Samvariation

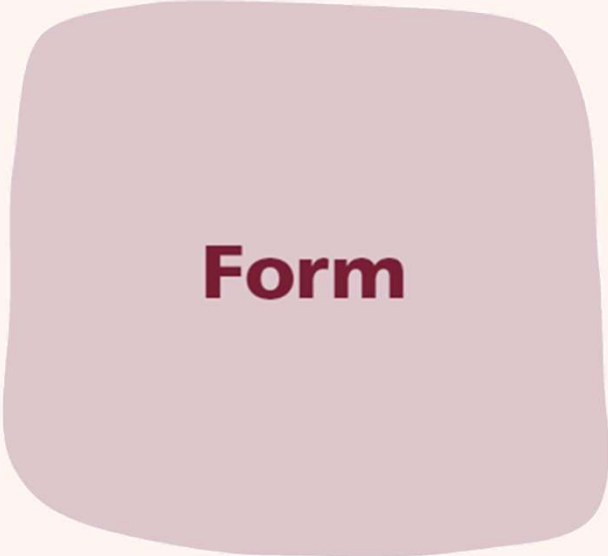

Är det bara språket som är påverkat?

- Arbetsminne
- Impulskontroll
- Flexibilitet
- Uppmärksamhet
- Styrning och samordning av kroppens rörelser

- Uppfatta och skilja mellan språkljud.
- Annorlunda uttal och betoning.
- Bygga meningar och böja ord.
- Uppfatta vilket ljud ett ord börjar eller slutar med.
- Avkodning (läsning) och stavning.

Form

- Litet ordförråd vilket märks både när man talar eller skriver och när man ska förstå det man läst eller lyssnat på.
- Ordna ord i kategorier.
- Lära in nya ord.
- Ordmobilisering: Att hitta rätt ord.

Innehåll

- Använda och tolka ögonkontakt, kroppsspråk och mimik.
- Vänta på sin tur i samtalet.
- Förstå ironi eller bildliga uttryck i tal och skrift, "läsa mellan raderna".
- Anpassa språket till kontext/genre och samtalspartner.
- Återberätta och hålla röda tråden
- Reparationsstrategier vid missförstånd.

Användning

Varningstecken från fem år och uppåt

- Svårigheter att berätta eller återge en sammanhängande berättelse.
- Nedsatt språkförståelse*.
- Påtagliga svårigheter att följa eller komma ihåg muntliga instruktioner.
- Pratar mycket men har svårigheter att delta i ömsesidig kommunikation.
- Tolkar bokstavligt och förstår inte poängen.

** Språkförståelse speciellt viktig 'prediktor' för bestående svårigheter.*

Svenska artiklar om CATALISE: <https://www.srat.se/globalassets/logopederna/dokument/profession/catalise-svenska.pdf>

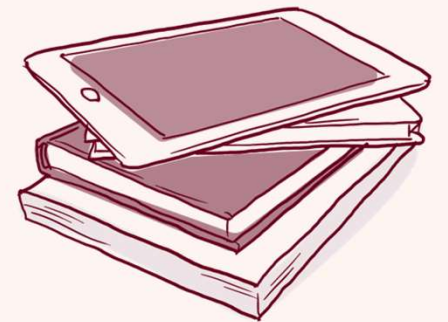
Tecken på språkstörning i skolåldern

- Upplever stor skoltrötthet.
- Svårt att koncentrera sig.
- Svårt att fråga efter mer information för att lättare förstå.
- Ställer ofta allmänna frågor istället för specifika.
- Håller med istället för att ge sig in i diskussioner.
- Drar sig undan eller utesluts från gruppaktiviteter.
- Ger sig ogärna in i diskussioner.

(Öppen föreläsning, AE Hallin, mars 2019 https://www.youtube.com/watch?v=9lyL4hk_0os)

Hur påverkas läs- och skrivförmågan?

- Avkodning
- Nedsatt arbetsminne gör det svårt att minnas det lästa samt att hålla en röd tråd.
- Pragmatiska svårigheter kan göra det svårt att tolka texter och göra inferenser.
- Grammatik; svårt att sätta ord i rätt ordning och använda rätt ändelser.
- Ett bristande ordförråd försvårar förståelsen av det lästa.

Språkinriktad didaktik

- Interaktion - mellan elever och mellan lärare och elev.
- Rik kontext - utgå från elevernas förförståelse och tidigare erfarenheter inom ett arbetsområde.
- Språkligt stöd – exempelvis klassificera och systematisera det ämnesspecifika

Språkligt stöd

- Arbetar medvetet med utveckling av ordförrådet i ämnet.
- Undervisar explicit strategier för läsning och skrivande.
- Undervisar i vad som utmärker olika texter i ämnet.
- Ger rikligt med exempel, mallar, modeller och strategier.
- Använda grafiska figurer för att visualisera innehåll och samband.
- Stödja muntlig framställning och lyssnande exempelvis med visualiseringar.
- Understödjer vid tankemässigt krävande uppgifter - konkretisera och förstärka.

Digital kompetens

- Informationshämtning på nätet
- Digitala lärverktyg
- Bildbaserade kommunikationshjälpmedel
- Social samvaro i digitala forum

Kontakta oss gärna!

lina.jerpo@spsm.se

sofie.faltstrom@spsm.se

annelie.westlund@spsm.se

www.spsm.se

Instruktion för tillgänglighet

1. Skriv i information i textrutan (orange ram) nedan
2. Kopiera textrutan till första bilden, placering spelar ingen roll
3. Gör den osynlig (den kommer att läsas upp av skärmläsare)
 - a) Menyfliken Start – Markera – Markeringsfönster
 - b) Klicka på ögat för att dölja
4. Ta bort denna PowerPoint-bild

Författare/presentatör
Titel på presentationen

